

ሳንባ ነቀርሳ፡ የህመምተኛ መረጃ (2016-05-03)

የተላላፊ በሽታ ሓኪሞች፣ የተላላፊ በሽታ መከላከያ ልሳን

ይህ መረጃ እንዲደርሰት ለምን አስፈለገ?

የሳንባ ነቀርሳ በሽታ ያለብዎት ወይም ሊኖርብዎት ስለሚችል ሕክምና ማድረግ ይገባዎታል። ይህ ልሳን የሳንባ ነቀርሳ በሽታን፣ በሽታው የሚደናበትን መንገድና እርሶም ምን ማድረግ እንደሚጠበቅብዎት የሚገልጽ መረጃ ይዟል።

የሳንባ ነቀርሳ ምንድን ነው?

የሳንባ ነቀርሳ (ቲቢሲ ወይም ቲቢ የሚባለው) ማይኮባክቴሪየም ቲቦርክሎሲስ በሚባል ባክቴሪያ መጠቃት ምክንያት የሚመጣ በሽታ ነው። በአብዛኛው በሽታው ሳንባን የሚያጠቃ ሲሆን ሌሎችንም ብልቶች ለምሳሌ፡- ጅምትን፣ የሳንባ ከረጢትን፣ አጽምን፣ አንጎልንና ኩላሊትን የሚነካበት ጊዜ አለ። በሽታው ከተላላፊ በኋላ ምልክቶች ሳይታዩ የወራት ወይም የዓመታት ጊዜ መውሰዱ የተለመደ ነው። በሕፃናትና በደክሙ አረጋዊያን ላይ በሽታው ቶሎ እንደሚገለጥ ሁሉ፤ የሚያደርሰውም ችግር ቀላል አይደለም።

የሳንባ ነቀርሳ እንዴት ሊይዝ ይችላል?

በሽታው፣ ነቀርሳው ሳንባ ወይም የትንፋሽ ሀይል ላይ ከያዛቸው ሰዎች ሊተላለፍ ይችላል። አንድ ነቀርሳው ያለበት ሰው፣ ቤት ውስጥ ሲሰል ባክቴሪያው ዓየር ላይ ይሰራጫል። እናም ሌላው ሰው ይህንን የተበከለ ዓየር ሲስብ በሽታው ይተላለፍበታል። በዋናነት የሳንባ ነቀርሳ የሚተላለፍው ለረጅም ጊዜ በሚቆይ ዓካላዊ መቀራረብ ነው። ስለሆነም በአብዛኛው ለበሽታው የሚጋለጡት በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች ናቸው። ወላጆች ልጆቻቸው ላይ ሊያስተላልፉ ይችላሉ። የቅርብ ባልንጆሮችም በተማሳሳይ ሁኔታ ሊተላለፍባቸው ይችላል። በሽታው በአጭር ጊዜያዊ ግንኙነት ማለትም በስራ ቦታና በትምህርት ቤት ሊተላለፉ እምብዛም አልታዩም።

አንድ ሰው የሳንባ ነቀርሳ እንዳለበት በምን ይታወቃል?

የበሽታው ዋና መለያ ምልክቶች የክብደት መቀነስ፣ ዘለገያለ ሳል፣ በመኝታ ጊዜ በላብ መዘፈቅና ትኩሳት ናቸው። ህመም፣ እንደ ባክቴሪያው ያጠቃበት የሰውነት ብልት፣ በተለያዩ መልኩ ሊከሰት ይችላል። የትንፋሽ ሀይልን አጥቅቶ ከሆነ በአብዛኛው ለተራዘመ ጊዜ የሚቆይ ሳል ያስከትላል። ጅምትና ስጋ ላይ ከሆነ እብጠት ያሳያል። አፅም ላይ ወይ በሆድ ከሆነ ደግሞ የሚቆረጥም ህመም ይሰማል። የሳንባ ነቀርሳ በሽታ ምልክቶች ከሰው ሰው የሚለያይበት ሁኔታ አለ። ይኸውም በሽተኛው ከነቀርሳው ጋር እንደ ቆየበት ጊዜ መጠን ከለዘብተኛ እስከ በጣም አደገኛ ህመም ሊከሰት ይችላል።

የሳንባ ነቀርሳ ተላላፊነት ደረጃ ምን ያህል ነው?

ባክቴሪያው በአክታ ምርመራ የሚገኝባቸው፣ ሳንባቸውን በነቀርሳው የተጠቁ ሰዎች ህክምና ከማድረጋቸው በፊት፣ እጅግ አደገኛ በሽታ አስተላላፊዎች ሊሆኑ ይችላሉ። ይህ በሽታ የማስተላለፍ ባሕሪ ግን ወዲያው ህክምና በተጀመረ የመጀመሪያዎቹ ሳንባታት ውስጥ በፍጥነት ይቀንሳል። ነቀርሳው ከሳንባቸው ወይም የትንፋሽ ሀይል ውጭ የያዛቸው ሰዎች በሽታውን አያስተላልፉም። ነቀርሳው ያለባቸው ህፃናትም በፍጹም ሊያስተላልፉ አይችሉም። ነቀርሳው በልብስ ወይም በሌላ እቃ አይተላለፍም። ከዚህ በተጨማሪ በሽታው ከቤት ውጭም የሚተላለፍ አይደለም።

የሳንባ ነቀርሳ አደገኛ ነውን?

ነቀርሳው ህክምና ካልተደረገበት ባክቴሪያው ሊዛመትና ሌላውን ብልት ሊያጠቃ ይችላል። ህክምና ሳይደረግበት የሚቆይ ነቀርሳ ከባድ ጉዳት የሚያስከትል ከመሆኑ ባሻገር ለምት ሊዳርግ የሚችል መሆኑም መዘንጋት የለበትም። ህፃናትና የበሽታ መከላከያ ኃይላቸው የደከመ ሰዎች በነቀርሳው ክፉኛ የመጠቃት ሳንባቸው ከፍ ያለ ነው። ነቀርሳው የትንፋሽ ሀይል ያለባቸው ሰዎች በሽታውን ወደ ሌላ ሰው ማስተላለፍ ይችላሉ።

የሳንባ ነቀርሳን እንዴት ይታከማል?

የሳንባ ነቀርሳ ህክምና የሚደረገው በሽታውን የሚፈጥረውን ባክቴሪያ የሚያመክን መድኃኒት በመውሰድ ነው። ህክምናው ረጅም ጊዜ የሚያስፈልግው ስለሆነ ለብዙ ወሮች ይካሄዳል። ስለሆነም ሐኪም ባዘዘው መሰረት ህክምና መከታተል ያስፈልጋል። አንዳንድ መድኃኒቶች በባዶ ሆድ (አብዛኛውን ጊዜ፣ ከቁርስ በፊት አንድ ሰዓት ቀደም ብሎ) የሚወሰዱ ናቸው። ለማንኛውም የሐኪምን መመሪያ ይከተሉ። ህክምናውን ችላ ማለት ባክቴሪያው መድኃኒቱን እንዲቋቋም ጉልበት የሚሰጠው ስለሚሆን ኋላ በሽታውን ለማከም ችግር ይፈጥራል። የሳንባ ነቀርሳ መድኃኒት በነፃ የሚሰጥ ነው። ህክምናዎን ለመከታተል የሚደረግ የሐኪምን ጉብኝትም እንዲሁ።

መተላለፊያ ዱካ ፍለጋ ፣ ምን ማለት ነው?

የሳንባ ነቀርሳ የያዛቸውን ሰዎች ፈልጎ ማግኘት እጅግ በጣም አስፈላጊ ጉዳይ ነው። በአንድ በኩል በሽታው በበሽተኛው ላይ ሊያስከትል የሚችለውን ጉዳት ለመቀነስ (ከላይ እንደተመለከተው) ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ በሽታው ወደ ሌሎች ሰዎች እንዳይዘመት ለመግታት ነው። ስለዚህ ነቀርሳው ይዘዎት ከሆነ ከማን ጋር በቅርበት ይኖሩ እንደነበር ወይም ከማን ጋር ተገናኝተው አጋብተው ወይም ተጋብተው እንደነበር መናገር ይኖርበታል። አንድ ሰው በበሽታው ሊልክፍ፣ ግን ደግሞ ላይታመም ይችላል።

የሳንባ ነቀርሳ የተላላፊ በሽታን መከላከል ሕግ ውስጥ አለ፣ ምን ማለት ነው?

የሳንባ ነቀርሳ ካለብዎት፣ በሽታውን ወደ ሌላ ሰው ሊያስተላልፉ በማይችሉበት ሁኔታ መኖር ይኖርበታል።

የሳንባ ነቀርሳ ያለበት ወይም ሊኖርበት ይችላል የሚባሉ ከሆነ ሐኪም የሚሰጡትን ልዩ የአኗኗር መመሪያ በሚገባ መከተል ይኖርበታል።

- የሚጋባ ነቀርሳ ያላበት ከሆነ
  - ህክምናዎን በሆስፒታል ውስጥ እንዲከታተሉ ሊገደዱ ይችላሉ።
  - ህክምናዎን አጠናቅቀው ከአስተላላፊነት የፀዱና ሐኪምዎ፣ ከእንግዲህ በሽታውን ወደ ሌላ ሰው ማጋባት አይችሉም፣ እስኪልዎ ድረስ ወደ ሥራ፣ት/ቤት ወይም ወደ እርፍት ጊዜ ማሳለፊያ ቦታ መሄድ አይችሉም።
- ሐኪምዎን እንዲጎብኙ በሚጠሩበት ጊዜ ሁሉ በቀጠሮው መሰረት መገኘት ይኖርብዎታል።
- አድራሻ ከቀየሩ ሐኪምን ማሳወቅ ይኖርበታል።

ልክ አይደለም የሚሉት ልዩ የአኗኗር መመሪያ ተሰጥቶት ከሆነ፣ በአውራጃዎ የሚገኘውን የተላላፊ በሽታ መከላከያ ሐኪምን ያነጋሩ።

የበለጠ ለመረዳት ይፈልጋሉ?

የሳንባ ነቀርሳን በተመለከተ ተጨማሪ መረጃ ከሚከተለው ድረ-ገፅ ማግኘት ይችላሉ።

www.1177.se

www.folkhalsomyndigheten.se